

РОЗРОБКА ТА ПСИХОМЕТРИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ШКАЛИ «ДОВІРА ДО ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНОЇ ГРУПИ»

<https://doi.org/10.67242/conference-2026-36>

Ращенко Анна, здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня освіти, PhD, кафедра педагогіки та психології, Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, Київ, Україна

Вступ. На тлі пролонгованих військових дій та супутніх масштабних соціально-безпекових викликів населення України зазнає надзвичайно високого рівня психологічного травмування (Gradus Research, 2024). Відповідно, стрімко збільшується суспільна потреба у науково обґрунтованих методах психологічної підтримки, де груповій психотерапії належить одна з провідних ролей. Результативність роботи в терапевтичній групі невіддільна від того, наскільки успішно клієнти вибудовують робочий альянс як із самим фахівцем, так і з рештою учасників (Yalom & Leszcz, 2020). Фундаментальним конструктом, який забезпечує перебіг цих групових процесів, є довіра. Спираючись на сучасні наукові дослідження, ми визначаємо довіру як інтегративний соціально-психологічний феномен, що поєднує позитивну оцінку об'єкта, позитивні переживання та позитивні очікування від взаємодії з ним (як від самого процесу взаємодії, так і від отриманих результатів) (Савченко та ін., 2022). Незважаючи на визнання центральної ролі довіри у формуванні соціальних стосунків, в українському науковому просторі спостерігається гострий дефіцит валідизованого психодіагностичного інструментарію, здатного вимірювати специфічні вектори довіри саме в контексті групової психотерапії. Важливість розробки шкали «Довіра до психотерапевтичної групи» зумовлена необхідністю надання фахівцям інструменту для вимірювання очікувань клієнтів щодо взаємодії з іншими учасниками групи. Здатність своєчасно зафіксувати рівень недовіри, епістемічної закритості чи страху засудження дозволяє психотерапевту прогнозувати успішність інтервенцій, запобігати передчасному виходу клієнтів з групи та цілеспрямовано адаптувати інтервенції для формування безпечного терапевтичного середовища, що є критично необхідним для роботи з травматичним досвідом. Відтак, метою нашого дослідження стала розробка, теоретичне обґрунтування та психометрична перевірка авторської шкали «Довіра до психотерапевтичної групи», що оцінює один із найважливіших векторів довіри до психотерапії. Методи. Зміст тверджень шкали «Довіра до групи» відображає очікування клієнта від взаємодії з іншими учасниками, що охоплює подолання страху засудження та сформовану готовність розкриватися й ділитися переживаннями. Спираючись на цю теоретичну модель, було згенеровано первинний пул із 19 тверджень. Для їхньої оцінки використовувалася стандартна 5-бальна шкала Лікерта. Емпіричний збір даних проводився у форматі онлайн-опитування, у якому взяли участь 63 респонденти (82,5% жінок, 17,5% чоловіків), переважна більшість з яких мали досвід індивідуальної або групової психотерапії. Для доведення конструктивної валідності та оптимізації внутрішньої структури інструменту було застосовано конфірматорний факторний аналіз (КФА), а для оцінки надійності-узгодженості – розрахунок коефіцієнта Альфа Кронбаха. Результати. За результатами факторного моделювання та змістовного аналізу початковий пул питань було суттєво оптимізовано. Після вилучення пунктів із перехресними навантаженнями оптимальною була визнана двофакторна модель, яка включає 12 тверджень, рівномірно розподілених на два фактори (CFI = 0,903; TLI = 0,879; RMSEA = 0,088). Факторні навантаження для всіх

пунктів виявилися високо значущими ($p < 0,001$). Перший фактор «Очікування від групової роботи» акумулював негативні, тривожні очікування клієнта: страх засудження, байдужості, критики. Другий фактор «Готовність до взаємодії в групі» об'єднав проактивні інтенції: готовність розкриватися, надавати та отримувати допомогу. Психометрична перевірка продемонструвала дуже добрий рівень внутрішньої узгодженості шкали (загальний показник Альфа Кронбаха склав 0,832). Середній рівень дискримінативності пунктів (0,730) довів, що твердження дозволяють диференціювати відповіді респондентів. Розподіл інтегральних балів за шкалою відповідає нормальному розподілу згідно з критерієм Шапіро-Вілکا. Обговорення. Отримана двофакторна структура шкали демонструє дуальну природу групової динаміки – баланс між тривогою та бажанням приналежності. Субшкала очікувань фіксує інтенсивність проєктивних страхів, які є універсальними на початкових етапах формування терапевтичної групи. Зниження балів за цими страхами вказує на активацію терапевтичних чинників універсальності та інстиляції (навіювання) надії (Yalom & Leszcz, 2020). Натомість субшкала готовності вимірює активну соціально-психологічну залученість клієнта. З позицій сучасних досліджень, емоційна вразливість і відкритість у групі є ключовим сигналом готовності до інвестування власних ресурсів у стосунки з іншими учасниками. Це також тісно перетинається з поняттям епістемічної довіри – відкритості клієнта до соціального навчання та автентичного прийняття зворотного зв'язку в групі (Bateman & Fonagy, 2013). Висновки. Запропонована авторська шкала «Довіра до психотерапевтичної групи» містить дві субшкали («Очікування від групової роботи» та «Готовність до взаємодії в групі»). 12 відібраних тверджень дозволяють зібрати інформацію щодо негативних очікувань клієнта від взаємодії з іншими учасниками групи та його готовності до емоційного розкриття, надання та отримування підтримки. Практичне використання цього інструменту надасть психотерапевтам можливість здійснювати моніторинг довіри клієнтів до групової взаємодії. Виявлення аномально високих балів за субшкалою негативних очікувань дозволить фахівцям вчасно адаптувати стратегію ведення групи, приділяючи більше часу встановленню чітких правил безпеки та формуванню надійного терапевтичного альянсу, що запобігатиме передчасному перериванню терапії. Література: 1. Bateman, A., & Fonagy, P. (2013). Mentalization-based treatment. *Psychoanalytic Inquiry*, 33(6), 595-613. <https://doi.org/10.1080/07351690.2013.815061> 2. Gradus Research. (2024). Ментальне здоров'я українців та їх ставлення до психологічної допомоги під час війни. https://gradus.app/uk/open-reports/gradus-research-_mental-health-report-full-version/ 3. Yalom, I. D., & Leszcz, M. (2020). *The theory and practice of group psychotherapy* (6th ed.). Basic Books. 4. Савченко, О. В., Петренко, В. В., & Тімакова, А. В. (2022). «Методика довіри / недовіри особистості до світу, до інших людей, до себе»: українськомовна адаптація, валідизація та стандартизація. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія*, 5, 16-22. <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2022.5.3>